

Indledning

De fleste af Roskildes borgere og mange andre besøgende har gået langs den røde mur, der omgiver det særegne og imponante "slot" midt i byen, tæt op ad den travle hovedgade og tænkt: Hvad mon der foregår derinde? Alt virker så tyst og fjernt fra almindelige menneskers daglige jag og gøremål og kan næsten virke skræmmende i al sin stilhed, sin storhed og nok især sin fremmedhed, men trods alder og associationer danner Roskildes ældste beboede bygninger i dag rammerne om et moderne bofællesskab.

For syv år siden blev jeg opmærksom på en upåagtet skat af omkring 200 håndkolorerede kort og arkitekttegninger i Roskilde Klosters arkiv. En gruppe bestående af Per Steenholdt, nu afdøde Per Bay Lund, klosterforvalter Søren Lyder Jacobsen samt undertegnede har siden affotograferet og digitaliseret dette spændende materiale, som nu kan ses på Roskilde Lokal Arkivs fotobase Fototeket.¹ Beskrivelsen af dette materiale satte mig i gang med arbejdet med denne bog om Roskilde Adelige Jomfrukloster 1699-2021. Tegningerne og kortene danner basis for grundige redegørelser for bygningernes historie siden 1500-tallet samt for klosterets

Jakob Zeuner.

Figur 1. Søren Lyder Jacobsen, Per Steenholdt og Jakob Zeuner i færd med at tyde, sortere og registrere arkivets mange tegninger. Foto: Jan Olesen.

tid som godsbesidder og for dets jordejendomme i byen og dens omegn. Denne bog giver kun plads til de vigtigste af de mange kortskitser og arkitekturtegninger, som inspirerede dette værk.

Roskilde Kloster blev grundlagt 1699, men jeg vil kortfattet redegøre for stedets forhistorie som katolsk Sortebrødre-kloster i middelalderen 1231-1536 og som herregård efter reformationen. Fokus i det følgende værk er på klosterets funktion efter 1699, dels som jordbesidder og arbejdsgiver for landarbejdere, fæstebønder og husmænd, og dels som beboelse for enlige frøkener på dette rolige sted midt i købstaden. Fra klosterets arkiv samt erindringer og beskrivelser har jeg samlet mange detaljer og konkrete, sørgelige og muntre historier. Klosterets store ændringer i de sidste 100 år samt livet og vilkårene i dag slutter bogen af.

Vilhelm og Christian Skeel, klostrets patroner og efterkommere af en af grundlæggerne, har i 1867, 1877 og 1917 udgivet grundige gennemgange af klosterets historie med detaljer især om driften, juraen og økonomien samt personoplysninger i den forløbne periode. I 1899 skrev historikeren, cand. phil. Louis Bobé en mere populær bog i anledning af klosterets 200-års jubilæum med mange anekdoter fra den første tid. Lokallhistorikerne Heinrich Behrmann, Jacob Kørnerup og Arthur Fang har i flere sammenhænge bragt tidstypiske oplysninger og betragtninger om stedet og dets forhold til byen.² Ud over disse bygger denne bog på utrykt kildemateriale fra Roskilde Kloster og Nationalmuseets Topografiske Arkiv, ligesom bogen indeholder betragtninger om udvendige trappetårne og falske døre, som ikke er fundet beskrevet tidligere.

Jeg takker Nationalmuseet, ROMU og Roskilde Kloster for deres positive medvirken. En speciel stor tak til Søren Lyder Jacobsen, Per Steenholdt, Kurt Buchtrup, Gorm Bruun Hansen og Henrik Denman for udstrakt hjælp, bistand og gode råd. Eventuelle fejl og mistolkninger står jeg selv inde for.

JAKOB ZEUNER
ROSKILDE, APRIL 2021